

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Müze Kullanımına İlişkin Görüşleri: Manisa İli Örneği*

The Opinions of Social Studies Teachers and 7th Grade Students on the Use of a Museum: Manisa Sample

Mürvet Şentürk** & M. Kürşat Koca*** & Ahmet Ali Gazel****

Öz

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde müze kullanımına yönelik görüş ve düşüncelerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Betimsel tarama modeline göre desenlenen araştırmanın örneklemini Manisa Büyükşehir Merkez Şehzadeler ve Yunusemre ilçelerindeki 1397 ortaokul 7. sınıf öğrencisi ile 85 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak müze eğitiminde öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini belirlemeye yarayan derecelendirilmiş bilgi toplama formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmenleri ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müzelerden faydalanmaya ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu görülmüştür. Müze eğitiminin öğrencilerin tarih bilincini artırdığı ve öğrencilerde tarihi eserleri koruma bilinci geliştirdiği hem sosyal bilgiler öğretmenleri hem de öğrenciler tarafından vurgulanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğrencilerin müze gezileri sürecinde çok fazla sıkıntı yaşamadıkları ve dersleri müzelerde işlemeye istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte maliyet, öğrenci sayısının fazlalığı, planlama ve organizasyon zorlukları ve ailenin okul dışı etkinliklere izin vermemesi müze eğitimi uygulamasında karşılaşılan sorunlar arasındadır. Araştırmaya katılan hem öğretmen hem öğrenci görüşlerine göre müze gezisi sonrası eğitsel etkinliklere yeterince yer verilmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Müze Eğitimi, Ortaokul Öğrencileri, Sosyal Bilgiler Öğretmenleri

Abstract

In this study, it is aimed to reveal the opinions and thoughts of social studies teachers and 7th grade students regarding the use of museum visits in social studies lessons. The sample of the study, which was designed according to the descriptive screening model, was composed of 1397 middle school 7th grade students and 85 social studies teachers in Manisa Metropolitan Şehzadeler and Yunusemre districts. As a data collection tool, graded information collection form was used to determine the opinions of teachers and students in museum education. According to the results of the research, social studies teachers and 7th grade students both agree on the fact that museum education increases the awareness of history and develops awareness of preserving historical artifacts. In addition, teachers and students stated that they did not encounter significant problems during the museum visits and they were willing to teach the lessons in museums. However, the cost, the high number of students, the planning difficulties, and the family's failure to allow out-of-school activities are among the problems encountered in museum education practice. According to the opinions of both teachers and students participating in the research, educational activities are not sufficiently included after the museum visit.

Keywords: Social Studies, Museum Education, Middle School Students, Social Studies Teachers

* Bu araştırma Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamlanmış olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** (YL Öğrencisi); Gölarmara İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, senturk84@hotmail.com, ORCID: [0000-0003-2807-8689](https://orcid.org/0000-0003-2807-8689)

*** (Dr.); Afyon Kocatepe Üniversitesi, mkkoca@gmail.com, ORCID: [0000-0002-1410-0411](https://orcid.org/0000-0002-1410-0411)

**** (Prof. Dr.); Afyon Kocatepe Üniversitesi, agazel@aku.edu.tr, ORCID: [0000-0002-7211-6032](https://orcid.org/0000-0002-7211-6032)

Extended Summary

Introduction

Individual experiences and experiences are important in an active learning process. This means that educational activities are out of school and integrated with real life (Açıkgöz, 2003; Tokcan, 2015).

Out-of-school education is a very comprehensive activity that includes structured teaching activities in different places such as society and environment outside the school. The goal of out-of-school education is to assist students in their individual development in line with their achievements in the curriculum outside of school in line with their age, interests, needs and wishes (Şimşek & Kaymakçı, 2015). Based on experience, it can be shown as the qualities of out-of-school education that it enables children to learn by living, to enforce all senses and to deal with the relationship between the person and the natural space (Priest, acting from 1986, Çengelci, 2013).

Museum education as part of out-of-school education; It is an alternative to teacher, textbook, television and many more resources. The real objects that museums exhibit can help us achieve many achievements of the social studies curriculum by spending less time and energy (Ata, 2013). However, when the researches in the literature are examined, it is seen that secondary school students do not have sufficient information about the museums or historical places of the city they live in. In this study, it was aimed to determine the opinions and thoughts of social studies teachers and 7th grade students on the use of museums in social studies lessons. At the same time, based on these views, it was tried to identify the opinions of teachers and students about the effective use of museum education, as well as the problems and obstacles they encounter in museum education.

Method

In this study; The screening model, which enables to describe the current situation and conditions as they are, was used. 1397 secondary school 7th grade students and 85 social studies teachers who participated in the study were selected through appropriate sampling in 19 public schools in Şehzadeler and Yunusemre districts of Manisa. In the research, a "graded information collection form" was used to determine the opinions of teachers and students in the museum education, which was developed by Koçak (2010) and adapted to the context of social studies teaching by Kısa (2012).

Findings

Most of the students in the sample (63%) stated that they visited the museum at least once. However, the proportion of students (37%) who have never visited a museum in their lives is quite high. 93% of the teachers participating in the research stated that they take their students to the museum once a year, but 73% of the teachers do not have a museum card, which is free and provides access to museums.

It is seen that the teachers in the sample responded to the items that showed the importance and value of museum education with a high average. Again, almost all teachers explain the museum visit and the rules of behavior in the museum to their students in detail. On the other hand, it has been determined that teachers do not carry out educational activities such as research assignments and projects, organizing exhibitions, preparing collections that are necessary for a museum education to be effective. Notable problems faced by teachers during museum visits are related to crowded classes, cost, planning and organization.

The positive opinions of the students participating in the research on museum education focus on the importance of museum education and its contributions to them. The students stated that they had received detailed information from their teachers before the museum visit. According to the students, there are no activities for evaluation purposes after the museum visit. These views of the students coincide with the findings obtained from the teacher questionnaire. Students think that there is no serious obstacle preventing participating in museum visits. However, some students, though few in number, addressed the cost, the family's refusal and the fear that they would lose their precious belongings.

Results

According to the research findings, social studies teachers think that it is necessary and important to make use of museums educationally. It was emphasized by social studies teachers that museums increase students' awareness of history and develop awareness of preserving historical artifacts in students.

In the surveys conducted with both teachers and students, activities such as writing stories after the museum visit, preparing project or research assignments (reports), and exhibiting the documents collected during the visit (photographs, brochures, postcards etc.) are the least applied educational activities. The factors that prevent participation in museum visits come to the fore as planning and organizational difficulties, cost and not allowing the family to allow out-of-school activities.

Giriş

Bilgi çağıyla birlikte öğretim etkinlikleri her açıdan yenilenmekte ve kendini değiştirmektedir. Öğrencilerin bilgiyi kendi iç dünyalarında yapılandırdıkları, işbirlikçi öğrenme ve problem çözme metotlarının uygulandığı etkinlikler çağdaş öğretim yaklaşımının esaslarını meydana getirmektedir. Aktif bir öğrenme sürecinde bireysel deneyimler ve yaşantılar önemlidir. Bu durum eğitim-öğretim etkinliklerinin okulun dışına çıkarak gerçek yaşamla bütünleşerek iç içe olması anlamına gelmektedir (Açıkgöz, 2003; Tokcan, 2015).

Okul dışı eğitim, yapılandırılmış öğretim etkinliklerinin okul dışındaki toplum ve çevre gibi değişik yerlerde çalışılmasını barındıran çok kapsamlı bir faaliyettir. Okul dışı eğitimin hedefi, okul dışında öğretim programındaki kazanımlara uygun bir biçimde öğrencilerin yaş, ilgi, ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda bireysel gelişimlerine yardımcı olmaktır (Şimşek ve Kaymakçı, 2015). Deneyimlere dayanarak çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmesine olanak sunması, tüm duyuuları aktif kullanmayı mecbur kılması ve kişiyle tabii mekan arasındaki münasebetleri ele alması, okul dışı öğretimin nitelikleri olarak gösterilebilir (Priest, 1986'dan akt., Çengelci, 2013). Öğrencilerde merak duygusu, yaratıcılık, eleştirel düşünme, duyuusal farkındalık gibi özelliklerin sadece sınıf içi etkinliklerle kazandırılması oldukça güçtür. Bu tür özellikler geçmiş, bugün ve gelecek boyutunda öğrencilere kazandırılmak istendiğinde sınıf dışı etkinliklerden müze ziyaretleri ön plana çıkmaktadır.

Müzeler; öğretmene, ders kitabına, televizyona ve daha pek çok kaynağa alternatif bir kaynaktır. Müzeler, yaşamın hemen her alanında insanlığın geçmişten günümüze birikimlerini yansıtan, bireylerin nereden başlayıp nereye geldiğini gösteren fakat ana parçaların birkaçının olmadığı bir yapboz gibidir (Ata, 2013). Müzeler ile eğitimin temel hedeflerinden biri öğrencilerin hayal gücünü uyararak onların duyuusal farkındalığını geliştirmektir. Sergiledikleri eserler eleştirel düşünmeyi, merak duygusunu ve yaratıcılığı teşvik eder. Geçmişte yaşamış insanlarla duyuusal bağlar kurarak gerçeğe yakın olma ve tarihle tanışma fırsatını çocuklara sunarak öğrencilerin ilgisini tarihe çeker (Epik, 2004; Silier, 2002). Müze nesnelere görsel açıdan uyarıcı ve etkileyici olması, çocukların hayal gücünü harekete geçirmektedir (Gartenhaus, 2000). Müze gezilerinin değerli taraflarından biri, çocukların alternatif öğrenme şekillerini tanıma ve maddi kanıtlarla aktif bir biçimde çalışma fırsatıdır. Öğrencilerin büyük bir kısmı için değişik bir mekâna gitmek, değişik kişilerle arkadaş olmak, bilgi toplamada değişik anlayışları deneyimlemek ve hakiki nesnelere yüzleşmek onlar üzerinde uyarıcı ve güdüleyici etkiler bırakabilir (Hooper-Greenhill, 1999).

Klasik tarih öğretimi kitap ve öğretmen merkezli olarak gerçekleştirilir. Bu durumda öğretmenler kitaptaki bilgileri tekrarlamakta ve diğer sosyal bilim disiplinleri ile ilişkiler sağlanamamakta ve tarih dersleri sıkıcı ve sevilmeyen derslerin arasında yer almaktadır (Doğan, 2007; Tekeli, 1998). Tarih eğitimindeki bu sorunların giderilmesinde ilk akla gelen çözümlerden biri de müze ziyaretleridir. Zaman, tarih biliminin ana temalarından biridir. Müzeler de tarih sürecinde insanlığın ortaya koyduğu gelişmeleri somutlaştıran bir zaman kapsülü özelliğindedir. Bu yüzden yerli literatürde tarih eğitimi üzerine çalışma yapan bilim insanları müze

eğitimine daha fazla önem vermektedir. Dolayısıyla müze eğitimi hakkında yapılan akademik çalışmaların önemli bir kısmı tarih eğitimi üzerinedir. Öğrencilerin müze gezilerinde nesnelere bireysel anlam yüklemeleri, onlara tarihi kendi düşünce yapılarına göre yapılandırma olanağı sağlar. Bu durum öğrencilerin tarihsel empati kurarak geçmiş-günümüz karşılaştırması yapmalarına yardımcı olur. Bununla birlikte tarihi nesnelere çalışmak, öğrencilerin gördükleri eserlere çeşitli anlamlar yüklemeleri için de önemlidir (Özbaş, 2015). Dilek (2007), öğrencilerin siyasi tarihi anlamada zorlandıklarını bununla birlikte kültürel tarih konularını daha fazla önemstediklerini belirtmiştir. Öğrenciler kendilerini ilgilendirmeyen ve büyük ihtimalle hiç göremeyecekleri yerleri ve soyut konuları sınıf içerisinde ders kitabından okuyarak işlemekten memnun değildirler (Şimşek, 2003).

Sosyal bilgiler dersinde de önemli bir yeri olan zaman boyutu genç bireylerin geçmiş ile günümüz ve gelecek arasındaki bağlantıyı kurmalarını amaçlar (Safran, 2011). Müzeler geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında kişinin fiziki ve toplumsal çevresiyle etkileşimini konu alan sosyal bilgiler dersinin, geçmiş ve bugün bağlamındaki birey etkinlikleriyle ilgili kazanımlarına ulaşılmasını sağlayabilir. Müzelerde sergilenen gerçek nesnelere, daha az zaman ve enerji harcayarak öğretim programlarının pek çok kazanımını gerçekleştirmemize yardımcı olabilir (Ata, 2013). Dinç ve Üztemur'a (2017: 214) göre, tarihi olayların günümüzdeki insanların hayat biçimini ve toplum yapısını nasıl etkilediğini anlamayan öğrenciler için sosyal bilgiler sıkıcı bir derstir. Böylesi bir durumun önüne geçmek için sosyal bilgiler eğitiminde müzelerin kullanımının artması gerekmektedir. Tarih ile ilgili konuların öğretiminde öğrenciler, ders kitabı yerine müzeler ve tarihi mekânlara yapılan ziyaretleri, belgeselleri, belge ve kaynak kişileri ve tarihi filmleri kullanmayı tercih etmektedir (Tekeli, 1998). Bu durum öğrencilerin tarih konularını ilgi çekici ve güvenilir olarak algılamalarında tarihi bilginin somut ve ilk elden bilgilerle yansıtılmasının önemini gösterir (Utkugün ve Koca, 2020). Tekeli'ye (1998) göre müze gezileri tarih eğitiminin güvenilirliğini ve çekiciliğini arttırdığı gibi genç nesillerde tarih bilincinin gelişmesinde de etkilidir.

Sosyal bilgiler dersine gerek bilgi içeriği gerekse beceriler ve değerler açısından en çok katkı sağlayan disiplinlerden biri de tarihtir. Dolayısıyla bu disiplin içinde yer alan şahsiyetlerin nerelerde ve nasıl yaşadıklarını, günlük yaşamlarının nasıl geçtiğini, nasıl bir sanat ve estetik anlayışına sahip olduklarını göstermeleri, özellikle de kültür ve medeniyetin zaman içerisinde nasıl oluştuğunu ve birbirlerini etkileyerek geliştiğini örneklemesi bakımından müzeler ve tarihi mekânlar önemli birer kaynaktır. Müzeler sosyal bilgiler dersi öğretim programının öngördüğü öğrencide geliştirilmesi gereken pek çok genel amaç, beceri, kavram ve değer kazanılmasına yardımcı olabilir (Ata, 2015). Sosyal bilgiler öğretim programında da kendine yer bulan bu becerilerin öğrencilere kazandırılması okul sınırları içerisinde yalnızca klasik eğitim yöntemleriyle kolay görünmemektedir (Ata, 2015). Bununla birlikte ilgili araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin yaşadıkları şehrin müzeleri ve tarihi mekânları hakkında pek fazla bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir (Aktın, Karakuş ve Sağlam, 2013; Dikyol, İnce ve Usta, 2011; Dinç, vd., 2011).

Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler derslerinde müze kullanımına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve 7. sınıf öğrencilerinin görüş ve düşüncelerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur:

“Sosyal bilgiler öğretmenleri ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin kullanımına yönelik görüşleri nelerdir?”

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara (alt amaçlar) cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin etkin kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden faydalanma sürecinde yaşanan zorluklara yönelik görüşleri nelerdir?

3. 7. Sınıf öğrencilerinin, sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
4. 7. sınıf öğrencilerinin, müze gezilerinden kaçınma nedenleri nelerdir?

Yöntem

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde müze kullanımına yönelik görüş ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada nicel araştırma yaklaşımından faydalanılmıştır. Mevcut durum ve koşullar olduğu gibi betimlenmeye çalışıldığı çalışmada tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, kişi veya nesne, kendi şartları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Tarama araştırmaları nerede, ne, ne zaman, hangi sıklıkla, hangi düzeyde ve nasıl sorularına yanıt aramaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018; Karasar, 2011).

Araştırmanın çalışma evrenini 2017-2018 öğretim yılında Manisa'nın Şehzadeler ve Yunusemre ilçelerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri ile ortaokul 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, katılımcı sayısının fazla olması, örnekleme kolay ulaşılabilirlik ve kısıtlı zaman söz konusu olduğunda kullanılan bir örnekleme yöntemidir (Fraenkel ve Wallen, 1996; Şahin ve Karakuş, 2019). Araştırmanın örneklemini belirlenen evrende yer alan 19 ayrı devlet okulundaki 1397 ortaokul 7. sınıf öğrencisi ile 85 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Örnekleme yer alan öğrencilerin % 46'sı kız, %54'ü ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin ise % 45'i kadın, % 55'i ise erkektir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Koçak (2010) tarafından geliştirilip Kısa (2012) tarafından sosyal bilgiler öğretimi bağlamına uyarlanan müze eğitiminde öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini belirlemeye yönelik "derecelendirilmiş bilgi toplama formu" kullanılmıştır. Veri toplama aracı öğretmen ve öğrenci anketi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Her iki bölümün başında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin demografik özellikleriyle ilgili gerekli kısımlar yer almaktadır. Öğretmen anketi "müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin öğretmen görüşleri anketi" ve "müze eğitimi sürecinde yaşanan zorluklar öğretmen anketi" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu çalışmada bu anketlerden elde edilen verilerin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .87 ve .84 olarak tespit edilmiştir.

Öğrenci anketi müze gezilerine katılan öğrenciler için "müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin öğrenci görüşleri anketi" ve müze gezilerine katılmayan öğrenciler için "öğrencilerin müze gezilerinden kaçınma sebepleri anketi" olmak üzere iki ayrı bölümden oluşmaktadır. "Müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin öğrenci görüşleri anketi" iç tutarlılık katsayısı .87 olarak hesaplanırken müze gezilerine katılmayan öğrencilerin görüşlerini tespit etmek amacıyla kullanılan "öğrencilerin müze gezilerinden kaçınma sebepleri anketi" ile elde edilen verilerin iç tutarlılık katsayısının ise .89 olduğu belirlenmiştir.

Verilerin toplanması aşamasından sonra elde edilen veriler kontrol edilip gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verileri analize hazır hale getirmek için kayıp değer analizi yapılmıştır. Eksik doldurulan 42 form veri toplama aracından çıkarılmıştır. Veri toplama aracının hem öğretmen hem de öğrenci bölümlerini oluşturan bütün maddelere verilen cevaplar; hiç katılmıyorum 1, katılmıyorum 2, biraz katılıyorum 3, katılıyorum 4 ve tamamen katılıyorum 5 şeklinde puanlanmıştır. Ortalama puanların yorumlanmasında kullanılan beşli derecelendirme şu şekildedir.

- 1.00-1.80 = hiç katılmıyorum,
- 1.81-2.60 = katılmıyorum,
- 2.61-3.40 = biraz katılıyorum,
- 3.41-4.20 = katılıyorum,
- 4.21-5.00 = tamamen katılıyorum.

Verilerin çözümlenmesinde istatistik paket programı kullanılmıştır. Betimsel analizler için frekans (f), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve yüzde (%) değerlerinden faydalanılmıştır.

Bulgular

Öğretmenler ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Müze Ziyaretleri Katılım Düzeyleri

Tablo 1. Öğretmenlerin ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Müze Ziyaretleri Katılım Düzeyleri ile İlgili İstatistik Veriler

	Değişken	Kategori	f	%
ÖĞRENCİ	Müze Ziyareti Sıklığı	Hiç gitmedim	525	37,6
		Yılda bir kez	579	41,4
		Yılda iki kez	211	15,1
		Yılda 3 veya daha fazla	82	5,9
ÖĞRETMEN	Müze Kartı Bulundurma	Müze kartı var	62	72,9
		Müze kartı yok	23	27,1
	Öğrencileri Müzelere Götürme Sıklığı	Hiç götürmüyor	6	7,1
		Yılda bir kez	68	80,0
		Yılda iki kez	6	7,1
		Yılda üç ve üstü	5	5,9

Tablo 1'e göre örneklemdaki öğrencilerin önemli 579'u (%41.4) yılda bir kez, 211'i (%15.1) yılda iki kez ve 82'si ise yılda üç ve ya daha fazla sayıda müze ziyareti gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bir başka ifade ile öğrencilerin yaklaşık yüzde 62.4'ü son bir yılda en az bir kez müzeye gittiğini ifade etmiştir. Bu yüksek bir oran olmakla birlikte 525 öğrencinin (%37.6) hayatlarında hiçbir müzeyi ziyaret etmemesi oldukça ilginç bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örnekleme yer alan öğretmenlerin % 7'si (6 öğretmen) öğrencilerini müzeye götürmediğini belirtmiştir. Yılda en az bir kez öğrencileriyle müze ziyareti yapan öğretmenlerin oranı ise %93'tür. Yılda en az bir kez öğrencilerini müze ziyaretine götüren öğretmen oranı bir hayli yüksek olmasına rağmen araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık %73'ü müze karta sahipken, % 27'sinin ise müze kart sahibi olmaması dikkati çekmektedir (Tablo 1).

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzelerden Etkin Faydalanmaya İlişkin Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir. Tablo incelendiğinde öğretmenlerin müzelerden faydalanma ile ilgili dikkati çeken bazı görüşleri şunlardır.

Öğretmenler müze gezisi sonrası müzede yapılan gözlem ve faaliyetler ile ilgili; araştırma görevi vermek (madde 13, =3.38), projeler hazırlamak (madde 15, =3.16), sergi düzenlemek (madde 16, =3.16) gibi değerlendirmeye dönük eğitsel faaliyetleri orta düzeyde gerçekleştirdiklerini belirtmektedirler (Tablo 2). Benzer şekilde öğretmenlerin anketin ondördüncü maddesi olan "Müze gezisi sonrası öğrenciler müzede bulunan eserlerden yola çıkarak kartpostal, fotoğraf ve benzeri materyallerden yararlanarak koleksiyon hazırlarlar" ifadesine verdikleri cevapların aritmetik ortalaması incelendiğinde (=3.05) "biraz katılıyorum" düzeyinde görüş belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 2). Bu bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze gezileri sonrasında öğrencileriyle eğitsel etkinlikler yapma konusunda eksiklikleri olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzelerden Etkin Faydalanmaya İlişkin Görüşlerine Dair Bulgular

Maddeler	Cevap Seçenekleri										\bar{X}	SS
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	2	2.4	6	7.1	4	4.7	54	63.5	19	22.4	3.60	.87
2	-	-	2	2.4	4	4.7	55	64.7	24	28.2	4.18	.62
3	5	5.9	12	14.1	14	16.5	38	44.7	16	18.8	3.56	1.12
4	-	-	2	2.4	8	9.4	36	42.4	39	45.9	4.31	.74
5	2	2.4	4	4.7	10	11.8	44	51.8	25	29.4	4.01	.90
6	-	-	3	3.5	5	5.9	32	37.6	45	52.9	4.40	.75
7	-	-	2	2.4	6	7.1	32	37.6	45	52.9	4.41	.72
8	2	2.4	15	17.6	19	22.4	21	24.7	28	32.9	3.68	1.17
9	2	2.4	3	3.5	25	29.4	33	38.8	22	25.9	3.82	.94
10	6	7.1	5	5.9	14	16.5	41	48.2	19	22.4	3.72	1.09
11	-	-	3	3.5	24	28.2	40	47.1	18	21.2	3.85	.78
12	15	17.6	11	12.9	16	18.8	31	36.5	12	14.1	3.16	1.32
13	9	10.6	10	11.8	17	20	37	43.5	12	14.1	3.38	1.18
14	14	16.5	17	20	17	20	24	28.2	13	15.3	3.05	1.33
15	18	21.2	13	15.3	10	11.8	25	29.4	19	22.4	3.16	1.47
16	11	12.9	18	21.2	17	20	24	28.2	15	17.6	3.16	1.3
17	3	3.5	3	3.5	11	12.9	36	42.4	32	37.6	4.07	.98
18	2	2.4	1	1.2	9	10.6	33	38.8	40	47.1	4.27	.87
19	-	-	2	2.4	7	8.2	18	21.2	58	68.2	4.55	.74
20	3	3.5	1	1.2	24	28.2	26	30.6	31	36.5	3.95	1.01

Anketin dördüncü maddesi olan “Öğrencilere, müzeyi gezmeden önce, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatırım” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalaması (\bar{X} =4.31) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 2). Bu bulguya göre sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilerine müze kurallarını öğretme konusunda hassas olduklarını düşünmektedir.

“Öğrencilerin müze gezisi öncesinde müzelerle ilgili ön bilgilerini sorgularım” ifadesine öğretmenlerin “katılıyorum” düzeyinde (madde 1, \bar{X} =3.60) görüş belirttikleri görülmektedir. Örnekleme yer alan öğretmenler “öğrencilere müze gezisinden önce gezilecek müze ile ilgili bilgi veririm” ifadesine ise yine katılıyorum düzeyinde (madde 2, \bar{X} =4.18) cevap vermiştir. Bir başka ifade ile katılımcılar gezi öncesi hazırlık çalışması olarak öğrencilerin ön bilgilerini sorgulama ve öğrencileri müze eğitimine hazırlama konularında etkili olduklarını düşünmektedirler. Benzer şekilde öğretmenler müze ziyaretleri öncesinde öğrencilere araştırma ödevi hazırlatma (madde 3, \bar{X} =3.56), müzede yapılacak gözlem notları, not tutma, fotoğraf çekme ve benzeri etkinlikler hakkında bilgi verme (madde 5, \bar{X} =4.01) konularında da yüksek katılım göstermektedirler (Tablo 2).

Anketin altıncı maddesi olan “Öğrencilerle müze gezisini, müzede görevli bir rehber ya da yetkili eşliğinde yaparız” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması (\bar{X} =4.40) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 2). Bu bulgudan hareketle müzelerin pek çoğunda müze eğitimcisi ve rehberlerinin okul gruplarına yardımcı oldukları söylenebilir.

Anketin yedinci maddesi olan “Gezi sırasında müze rehberi öğrencilere bilgilendirici açıklamalar yapar” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=4.41$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 2). Bu bulgudan hareketle katılımcıların müze rehberlerinin okul gruplarına gerekli bilgilendirmeyi yaptığı görüşünde oldukları söylenebilir.

Anketin onsekizinci maddesi olan “Yapılan müze gezileri öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik, yeni ve farklı bilgiler kazanmalarına katkı sağlar” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=4.27$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 2). Bu bulguya göre öğretmenlerin, müze ziyaretlerinin öğrencilerin yeni bilgiler kazandırdığını düşündükleri söylenebilir.

Anketin ondokuzuncu maddesi olan “Yapılan müze gezileri öğrencilerde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=4.55$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 2). Bu noktadan hareketle katılımcıların müze gezilerinin ortaokul öğrencilerinde kültürel miras bilincinin gelişmesine katkıda bulunduğunu düşündükleri söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzelerden Faydalanma Sürecinde Yaşanılan Zorluklara Yönelik Görüşleri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden faydalanma sürecinde yaşanılan zorluklara yönelik görüşleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzelerden Faydalanma Sürecinde Yaşadıkları Zorluklar

Maddeler	Cevap Seçenekleri										\bar{X}	SS
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	26	30.6	20	23.5	15	17.6	21	24.7	3	3.5	2.47	1.25
2	27	31.8	14	16.5	13	15.3	24	28.2	7	8.2	2.64	1.39
3	21	24.7	29	34.1	10	11.8	22	25.9	3	3.5	2.49	1.22
4	23	27.1	25	29.4	16	18.8	12	14.1	9	10.6	2.51	1.31
5	17	20	18	21.2	14	16.5	22	25.9	14	16.5	2.97	1.39
6	18	21.2	30	35.3	17	20.0	16	18.8	4	4.7	2.50	1.16
7	18	21.2	27	31.8	21	24.7	12	14.1	7	8.2	2.56	1.20
8	10	11.8	32	37.6	18	21.2	18	21.2	7	8.2	2.76	1.16
9	15	17.6	26	30.6	20	23.5	14	16.5	10	11.8	2.74	1.26
10	21	24.7	20	23.5	21	24.7	10	11.8	13	15.3	2.69	1.37
11	33	38.8	25	29.4	8	9.4	14	16.5	5	5.9	2.21	1.28
12	16	18.8	25	29.4	25	29.4	14	16.5	5	5.9	2.61	1.14
13	15	17.6	28	32.9	21	24.7	16	18.8	5	5.9	2.62	1.15
14	5	5.9	18	21.2	27	31.8	24	28.2	11	12.9	3.21	1.10
15	14	16.5	21	24.7	17	20.0	19	22.4	14	16.5	2.97	1.34

Öğretmenlerin müze ziyaretlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin en yüksek ortalamaya sahip cevap anketin onördüncü maddesidir. Bu maddeye göre öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri müze ziyaretlerine katılımı az da olsa olumsuz etki yapmaktadır ($=3.21$). Bir başka ifade ile maliyet öğretmenlerin müze gezilerini organize etmekte en sık karşılaştıkları sorundur. Örnekleme yer alan öğretmenlerin bu maliyeti arttıran sebeplerden en önemlileri olarak ulaşım masraflarını (madde 8, $=2.76$) ve müzelerin okulun uzağında olmasını (madde 9, $=2.74$) düşünmeleri de bu bulguyu destekler niteliktedir (Tablo 3).

Anketin beşinci maddesi olan “Müze gezisi hakkında deneyimi olmayan birisi için gezi organizasyonu yapmak kolay değildir.” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=2.97$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “biraz katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 3). Bu bulgulardan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze gezisi düzenleme konusunda organizasyon deneyimini bir sorun olarak gördükleri söylenebilir.

Müze eğitimi sürecinde yaşanan zorluklar öğretmen anketinde yer alan “Müze gezilerini planlamak çok zamanımı alır” ifadesine (madde 1) verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=2.47$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “katılmıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 3). Bu bulguya göre sosyal bilgiler öğretmenleri müze gezilerini planlama konusunda ciddi bir zaman sıkıntısı yaşamamaktadır.

Anketin ikinci maddesi olan “Sınıf mevcutlarının kalabalık olması nedeniyle müze gezilerini organize etmekte zorlanırım” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=2.64$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “biraz katılıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 3). Bu bulgudan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin kalabalık sınıflarla yapılan müze ziyaretlerinde sıkıntı yaşadıkları söylenebilir.

Örneklemedeki sosyal bilgiler öğretmenleri “Müze gezileri sırasında, öğrencileri kontrol altında tutmakta zorlanırım” ifadesine (madde 3) “katılmıyorum” düzeyinde ($=2.49$) görüş belirtmişlerdir (Tablo 3). Buna göre sosyal bilgiler öğretmenleri müze gezileri esnasında öğrencileri kontrol ederek güvenliği sağlama konusunda sıkıntı yaşamadıklarını ifade etmektedirler.

Anketin onbirinci maddesi olan “Müze gezisi sırasında müze rehberiyle sıkıntı yaşarım.” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($=2.21$) incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin “katılmıyorum” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 3). Bu bulgulardan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze gezilerinde müze rehberleriyle pek fazla sıkıntı yaşamadıkları yorumu yapılabilir.

7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müzelerden Etkin Faydalanmaya İlişkin Görüşleri

7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin görüşleri Tablo 4’te verilmiştir.

Örneklemedeki 7. sınıf öğrencileri, müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin öğretmen görüşleri anketinde yer alan maddeler arasında sadece “Öğretmenimiz müzeyi gezmeden önce bize, müze içinde uyulacak kuralları hatırlatır” ifadesine (madde 5) “tamamen katılıyorum” düzeyinde ($=4.36$) görüş bildirmişlerdir (Tablo 4). Bu maddeden hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze gezileri öncesinde öğrencilere gerekli açıklamaları yapma ve gezi kurallarını hatırlatma konusunda oldukça titiz davrandıkları söylenebilir.

Anketin ondokuzuncu maddesi olan “Müze gezileri, bizde tarihi eserlerin ve müzelerin korunması gerektiği bilincini artırır” ifadesine verilen cevaplar “katılıyorum” ($=4.13$) düzeyindedir (Tablo 4). Bu bulgudan yola çıkarak öğrencilerin müze gezilerinin, tarihi eserlere yönelik farkındalık ve bilinç düzeylerini arttırdığını düşündükleri söylenebilir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerden Faydalanmaya Yönelik Öğrenci Görüşleri

Maddeler	Cevap Seçenekleri											
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Biraz Katılmıyorum		Katıyorum		Tamamen Katılmıyorum		\bar{X}	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	60	7	106	12.4	230	27	299	35.1	157	18.40	3.45	1.13
2	24	2.8	75	8.8	114	13.4	343	40.3	296	34.70	3.95	1.04
3	235	27.6	220	25.8	192	22.5	121	14.2	84	9.90	2.52	1.29
4	117	13.7	165	19.4	176	20.7	225	26.4	169	19.80	3.19	.132
5	21	2.5	29	3.4	57	6.7	252	29.6	493	57.90	4.36	.93
6	45	5.3	55	6.5	101	11.9	258	30.3	393	46.10	4.05	1.14
7	36	4.2	45	5.3	99	11.6	282	33.1	390	45.80	4.10	1.07
8	176	20.7	179	21	223	26.2	173	20.3	101	11.90	2.81	1.29
9	95	11.2	120	14.1	191	22.4	249	29.2	197	23.10	3.39	1.28
10	76	8.9	106	12.4	209	24.5	257	30.2	204	23.90	3.47	1.23
11	144	16.9	132	15.5	225	26.4	216	25.4	135	15.80	3.07	1.30
12	211	24.8	224	26.3	195	22.9	135	15.8	87	10.20	2.60	1.29
13	251	29.5	254	29.8	145	17	121	14.2	81	9.50	2.44	1.30
14	278	32.6	240	28.2	165	19.4	101	11.9	68	8.00	2.34	1.26
15	269	31.6	241	28.3	151	17.7	113	13.3	78	9.20	2.40	1.29
16	258	30.3	205	24.1	168	19.7	113	13.3	108	12.70	2.53	1.30
17	42	4.9	63	7.4	146	17.1	263	30.9	338	39.70	3.92	1.14
18	50	2.9	59	6.9	202	23.7	260	30.5	281	33.00	3.77	1.15
19	39	4.6	38	4.5	104	12.2	263	30.9	408	47.90	4.13	1.08
20	45	5.3	41	4.8	118	13.8	250	29.3	398	46.70	4.07	1.12

Anketin yedinci maddesi olan “Gezi sırasında müze rehberi bizlere, bilgilendirici açıklamalar yapar” ifadesine verilen cevaplardan ($= 4.10$) öğrencilerin müze görevlilerinin rehberlik faaliyetlerinden faydalandıklarını düşündükleri söylenebilir (Tablo 4).

“Müze gezileri bizim uygarlık tarihi, sanat tarihi, arkeoloji gibi bilim dallarına olan ilgimizi arttırmaktadır” ifadesine (madde 20) “katılıyorum” düzeyinde ($= 4.07$) cevap veren öğrenciler müze gezilerinin öğrencilerin sosyal bilimlerin disiplinlerine yönelik farkındalıklarını arttırdığını düşündükleri söylenebilir (Tablo 4).

Anketin 17 numaralı maddesi olan “Müze gezisi, sosyal bilgiler dersine yönelik yeni ve farklı bilgiler kazanmamıza katkı sağlar” ifadesine örneklemde yer alan 7. sınıf öğrencilerinin “katılıyorum” düzeyinde ($= 3.92$) görüş bildirdikleri görülmektedir (Tablo 4). Bu bulguya göre, öğrencilerin müze gezilerinde sosyal bilgiler dersinin amaç ve kazanımlarına yönelik yeni bilgiler edindikleri yorumu yapılabilir.

Örneklemdeki öğrenciler “Öğretmenimiz gezi öncesinde müze hakkında bizi bilgilendirir” ifadesine (madde 2) “katılıyorum” düzeyinde ($= 3.95$) görüş belirtmiştir (Tablo 4). Bu bulguya göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezilerden önce gidilecek müzeyle ilgili öğrencilere gerekli açıklamaları sıklıkla yaptıkları söylenebilir.

Müzelerden etkin faydalanmaya ilişkin öğrenci görüşleri anketinin en düşük ortalamaya sahip maddesi “Müze gezisi sonrasında müzede yaptığımız etkinliklerden oluşan bir sergi hazırlarız” ifadesidir (madde 14). Bu maddeye öğrenciler “katılmıyorum” düzeyinde cevap vermişlerdir ($= 2,34$). Bu bulgu neticesinde sosyal

bilgiler öğretmenlerinin müze gezileri sonrasında okulda gerçekleştirilebilecek etkinliklerden önemli birini yerine getirmedikleri söylenebilir. Benzer şekilde müze gezisi sonrası yapılan eğitimsel faaliyetleri değerlendirmek amaçlı hikâye yazma (madde 13, = 2.44), proje görevleri (madde 16, = 2.40) ve müze gezisinde elde edilen fotoğraf, broşür, kartpostal gibi materyallerin koleksiyonunu yapma (madde 15, = 2.53) gibi etkinliklerin de nadiren yapıldığı görülmektedir (Tablo 4).

7. Sınıf Öğrencilerinin Müze Gezilerinden Kaçınma Sebeplerine Yönelik Bulgular

Örnekleme yer alan ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin müze gezilerinden kaçınma sebepleri anketine verdikleri cevapların frekans, yüzde, aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 5'te görülmektedir. Bu bölümde yalnızca en az bir kez müze ziyareti yapmış öğrenciler ankete katılmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin Müze Gezilerine Katılmama Nedenlerine Yönelik Betimsel İstatistikler

Maddeler	Cevap Seçenekleri											
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		\bar{X}	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	171	34	91	18	131	26	66	13	44	8.7	2.44	1.31
2	222	44.1	131	26	88	17.5	42	8.3	20	4.0	2.01	1.14
3	205	40.8	138	27.4	73	14.5	55	10.9	32	6.4	2.14	1.24
4	146	29.0	125	24.9	122	24.3	62	12.3	48	9.5	2.48	1.28
5	226	44.9	122	24.3	74	14.7	49	9.7	32	6.4	2.08	1.24
6	209	41.6	128	25.4	85	16.9	52	10.3	29	5.8	2.13	1.22
7	230	45.7	101	20.1	77	15.3	51	10.1	44	8.7	2.16	1.33
8	209	41.6	100	19.9	81	16.1	64	12.7	49	9.7	2.29	1.37
9	200	39.8	117	23.3	83	16.5	71	14.1	32	6.4	2.24	1.28
10	207	41.2	124	24.7	75	14.9	61	12.1	36	7.2	2.19	1.28
11	254	50.5	108	21.5	65	12.9	53	10.5	23	4.6	1.97	1.21
12	219	43.5	122	24.3	81	16.1	49	9.7	32	6.4	2.11	1.24
13	232	46.1	130	25.8	66	13.1	50	9.9	25	5.0	2.01	1.19
14	254	50.5	99	19.7	70	13.9	42	8.3	38	7.6	2.02	1.28

Örneklemedeki öğrenciler anketin bu bölümündeki 14 sorunun tamamına “katılmıyorum” düzeyinde cevap vermişlerdir (Tablo 5). Bu bulgu öğrencilerin müze gezilerine katılmalarını engelleyecek ciddi bir çekincelerinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin müze gezilerine katılmalarını engelleyen en önemli sebepler ise müze gezileri düzenlenmesi için ücret talep edilmesi (madde 4, %21,8, = 2.48) ve gezi esnasında değerli eşyalarının kaybolacağı düşüncesidir (madde 1, %21,7, = 2.44). Bununla birlikte her iki maddeye verilen cevapların ortalamasının “katılmıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin müze gezilerinden kaçınma sebepleri anketinde yer alan 11. maddedeki “Müze gezisi sırasında öğretmenimle ve müze rehberleriyle sıkıntı yaşadığım için müze gezilerine katılmak istemem.” ifadesi en az ortalamaya (=1.97) sahiptir (Tablo 5). Bu maddeye öğrencilerin %72’si “katılmıyorum” veya “hiç katılmıyorum” düzeyinde cevap vermiştir. Bu bulgulara göre öğrencilerin müze gezileri esnasında öğretmenleri ve müze rehberleriyle olan etkileşimleri onların müze gezisine katılım motivasyonlarını olumsuz etkilememektedir.

Sonuç

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde müzelerden yararlanma hakkındaki görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre, sosyal bilgiler öğretmenleri müzelerden eğitsel olarak faydalanmanın gerekli ve önemli olduğunu düşünmektedirler. Müzelerin öğrencilerin tarih bilincini artırdığı ve öğrencilerde tarihi eserleri koruma bilinci geliştirdiği sosyal bilgiler öğretmenlerince vurgulanmıştır. Sönmez (2011) tarafından sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan araştırmada mevcut araştırmamızın sonuçlarıyla uyumlu bir şekilde müzelerin sosyal bilgiler derslerinde etkin kullanımının faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ata (2002) tarafından tarih ve sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan bir diğer araştırmada da benzer şekilde tarih ve sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden etkin faydalanmaya yönelik öğretmenlerin olumlu yönde görüş belirttikleri ve müzelerin derslerde kalıcılığı sağladığı yönünde düşünceye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Kısa (2012) tarafından yapılan araştırmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin çok büyük bir kısmının derslerde müzelerden etkin faydalanmanın önemini kavradıklarını belirtilmektedir. Ekmekci (2015) tarafından Trabzon'da görev yapan tarih öğretmenleriyle yapılan nitel araştırmada tarih öğretmenlerinin müzelerin tarih öğretiminde kullanımına ilişkin olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışmada da örneklemdaki öğretmenler sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden faydalanma konusunda olumlu bakış açısına sahiptirler.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri müze gezileri öncesindeki hazırlıklar kapsamında gidilecek müze hakkında bilgi verme, araştırma ödevi hazırlatma, müzede yapılacak etkinlikler (gözlem notları, not tutma, fotoğraf çekme vb.) hakkında bilgi verdiklerini belirtmektedirler. Egüz (2011) müze ziyaretleri öncesinde öğretmenlerin öğrencilere daha çok müzedeki eserlere ilişkin, onlarda merak uyandırıcı, müzeye gittiklerinde onları sorgulamaya yönlendiren bilgiler vermesinin önemini vurgulamıştır. Özellikle etkinlik öncesi müze ziyareti kurallarının öğrencilere kazandırılması örneklemdaki öğretmenlerin en çok üzerinde durdukları konudur. Öğrenci anketinden elde edilen veriler de bu bulguları desteklemektedir. Kısa (2012) tarafından yapılan araştırmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze ziyaretleri öncesinde gerekli hazırlıkları yaptıkları ve öğrencileri bilgilendirdikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bölümü her ne kadar zaman ve hazırlık açısından sıkıntı yaşamadıklarını belirtse de müze ziyaretinin eğitimsel değerini ortaya çıkaracak etkinliklerin yapılmasına yeterince başvurmadığı görülmüştür. Hem öğretmen hem de öğrencilerle yapılan anketlerde müze ziyareti sonrasında hikâye yazma, proje ya da araştırma ödevleri (raporları) hazırlama, ziyaret sırasında toplanan belgelerin (fotoğraf, broşür, kartpostal vb.) sergilenmesi gibi etkinlikler en az başvuru alan eğitsel aktivitelerdir. Demir (2015) tarafından sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan araştırmada; öğretmenlerin büyük bir kısmının müzelerin etkin kullanımına yönelik gerekli bilgi ve beceriden yoksun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Ekmekci (2015) tarafından tarih öğretmenleriyle yapılan araştırmada da öğretmenlerinin müzelerin derslerde etkin kullanımına yönelik bilgi ve hazırlık düzeylerinin yeterli olmadığı bildirilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri müzelerden etkin faydalanma sürecinde büyük sorunlarla karşılaşmadıkları görüşündedirler. Katılımcılara göre müze eğitimi konusunda öğretmenlerin en fazla karşılaştıkları sorunlar planlama ve organizasyon deneyiminin yetersizliği, müze ziyaretinin finansmanı, öğrenci sayısının fazlalığıdır. Egüz (2011) tarafından yapılan araştırmada da benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenleri maddi sıkıntılardan ve planlama zorluğundan bahsetmişlerdir.

Örnekleme yer alan 7. sınıf öğrencileri öğretimde müzelerden faydalanmaya ilişkin olarak genellikle olumlu görüşlere sahiptir. Bu konuda en çok tarihi bilinç, kültürel mirasın korunması, farklı bilim alanlarına ait bilgi ve becerilerin kazanılması ön plana çıkmaktadır. Araştırmaya katılan ve son bir yıl içinde müze ziyareti yapan öğrenciler müze ziyaretlerinde bu tür etkinliklere katılmalarını engelleyecek sorunlarla karşılaşmadıkları görüşündedir. Bununla birlikte az sayıda öğrenci müze ziyaretlerine katılımı engelleyen unsur olarak maliyet ve ailenin okul dışı etkinliklere izin vermemesini göstermiştir. Kısa'nın (2012) çalışmasında da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler eğitiminde müze kullanımına yönelik olumlu bir görüş geliştirdikleri ve müzelere gitmekten hoşlandıkları söylenebilir. Yeter ve Kurtdede Fidan'ın (2018) çalışmasına göre öğrenciler genel olarak müze ziyaretleri

içeren etkinliklere karşı olumlu algıya sahiptirler. Bununla birlikte hemen her öğrencinin okul dışı eğitime katılım motivasyonunun yüksek olduğu ve bunun uygulamada sorunlar çıkartabileceği unutulmamalıdır. Öğrenciler okul dışı etkinliği sadece okuldan uzaklaşmanın bir yolu olarak görebilmekte ve okul dışı etkinlik sırasındaki görevlerini yerine getirmeyebilmektedir. (Koca, 2014). Araştırma sonuçlarından hareketle aşağıda bazı önerilere yer verilmiştir:

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları yerdeki müzeleri ve tarihi mekânları birer eğitim ortamına dönüştürebilmeleri için onlara hizmet içi eğitim verilmelidir.
- Söz konusu hizmet içi eğitim için öğretmenlerin seminer dönemlerinde müze ziyaretleri içeren uygulamalar yapmaları ve dönem içindeki ziyaretleri planlamaları sağlanmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerde sosyal bilgiler derslerini tam anlamıyla etkili bir şekilde işleyebilmeleri için kendilerini geliştirmeleri ve buldukları bölgenin kültürel ve turistik özelliklerini sosyal bilgiler dersi kazanımlarına uyarlamaları sağlanmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında müze eğitimi derslerine gereken önemin verilmesi ve bu dersin uygulamalı bir şekilde işlenmesi sağlanmalıdır.
- Müze ziyareti sonrasında sosyal bilgiler öğretmenleri okulda müze eğitimini destekleyici etkinlikler yapmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze ziyaretleri yapmalarına yönelik finansal açıdan okul idarecileri, veliler, yerel yönetimler ve MEB yöneticileri tarafından desteklenmelidir
- Öğretmen ve öğrenciler üzerinde farkındalık oluşturması ve müze eğitimi ve müze kültürünün gelişmesi için her okula ait müzeler oluşturulmalıdır.

Kaynakça

- Açıköz, K. Ü. (2003). Aktif öğrenme. (5. baskı). İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Aktın, K., Karakuş, H. ve Sağlam, H. (2013). Sinop üniversitesi öğretmen adaylarının Sinop iline ait tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalık düzeyleri. International Journal of Social Science. Volume 6 Issue 7, p. 37-59, Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1860> Erişim Tarihi: 23.06.2019
- Ata, B. (2002). Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin “müze eğitime” ilişkin görüşleri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2013). Sosyal bilgiler eğitiminde müzelerin önemi. (edt. Turan, R. ve Ulusoy, K.). Sosyal Bilgilerin Temelleri. (s. 342-355). Ankara: Pegem Akademi.
- Ata, B. (2015). Okul dışı Sosyal bilgiler öğretiminde müzeler. (edt. Şimşek, A. ve Kaymakçı, S.). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi. (s.171-188). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E., K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). Bilimsel araştırma yöntemleri. (25. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13(3), 1823-1841.
- Demir, A. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşımları (Tokat ili örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Dikyol, Ç. D., İnce, E. ve Usta. (2011). Öğretmen adaylarının tarihi mekânlara ve eserlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, 57-68.
- Dilek, D. (2007). Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi. (3. Basım). Ankara: Nobel Kitap.

Dinç, E., Erdil, M. ve Keçe, M. (2011). Uşak üniversitesi öğrencilerinin tarihi ve kültürel eserler hakkındaki ilgi ve farkındalıklarının incelenmesi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), 267-285.

Dinç, E. ve Üztemur, S. (2017). Türkiye’de sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde müzeler ve tarihi mekânlardan yararlanmaya yönelik araştırmaların içerik analizi. Milli Eğitim, 214, 61-84.

Doğan, Y. (2007). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel yazılı kanıtların kullanımı. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Egüz, Ş. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Ekmekci, S. (2015). Tarih öğretmenlerinin müze ziyaretleri hakkındaki görüşleri: Trabzon örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon

Epik, C. (2004). Müzelerin lise öğrencilerinin tarih dersi başarıları ve hatırd tutma becerileri üzerindeki etkileri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Fraenkel, J. R. ve Wallen, N.E. (1996). How to design and evaluate research in education, New York: Mc Graw Hill.

Gartenhaus, A. R. (2000). Yaratıcı düşünme ve müzeler. (Çeviri: Ruhiser Mergenci, Bekir Onur), Ankara Üniversitesi Basımevi.

Hooper Greenhill, E. (1999). Müze ve galeri eğitimi. (Çev. Meltem Ö. Evren ve Emine G. Kapçı Yay. Haz. Bekir ONUR). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemi. 22. baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kısa, Y. (2012). Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi: Afyonkarahisar müzeleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.

Koca, M. K. (2014). Arazi çalışması temelli öğretim etkinliklerinin sosyal bilgiler dersine uygulanabilirliği. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Koçak, K. S. (2010). İlköğretim Görsel sanatlar eğitimi dersindeki müze etkinliklerine yönelik, öğrenci, öğretmen ve müze yetkililerinin görüşleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Özbaş, B. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde tarihi alanlar. (edt. Şimşek, A. ve Kaymakçı, S.). Okul dışı sosyal bilgiler eğitimi, (s. 205-224). Ankara: Pegem Akademi.

Safran, M. (2011). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. (edt. Tay, B. ve Öcal, A.). Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler eğitimi, (s. 1-18). Ankara: Pegem Akademi.

Silier, O. (2002). Açılış Konuşması. (yayına hazırlayan Köymen, O.). Tarih Eğitime Eleştirel Yaklaşımlar. (s. 1-27). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Sönmez, E. (2011). İlköğretim II. kademe 6. sınıf sosyal bilgiler dersi eskiçağ tarihi konularının işlenmesinde müzelerin önemi, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Şanlıurfa il merkezi örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Şahin, Ç. ve Karakuş, G. (2019). Katılımcıları seçme: Evren ve örneklem. (edt. Ocak, G.). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri, (179-216). Ankara: Pegem Akademi.

Şimşek, A. (2003). Tarih öğretiminde çevre incelemeleri kapsamında tarihi yapılardan faydalanmaya bir model: Cacabey medresesi, I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni, 8-10 Ekim, Kırşehir, 563-578.

Şimşek, A. ve Kaymakçı, S. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminin amacı ve kapsamı. (edt. Şimşek, A. ve Kaymakçı, S.). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi. (s. 1-13). Ankara: Pegem Akademi.

Tekeli, İ. (1998). Tarih bilinci ve gençlik, karşılaştırmalı Avrupa ve Türkiye araştırması. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tokcan, H. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi ve öğrenme teorileri. (edt. Şimşek, A. ve Kaymakçı, S.). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi. (s. 15-42). Ankara: Pegem Akademi.

Utkugün, C. ve Koca, M., K. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tarih bilinci ve tarih derslerindeki ilgi alanları. SDU International Journal of Educational Studies, 7(1), 114-134.

Yeter, F. ve Kurtdele Fidan, (2018). İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin müze metaforları. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(1), 173-194.

Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 1(3), 21-39.